

Universiteit Utrecht

De Beleving van Ouders over de Delinquentie van hun Kind

Maartje Bouwman en Maxime Wolters Rückert

Universiteit Utrecht

Cursus: Bachelorthesis Pedagogische Wetenschappen (200600042)
Studenten: Maartje Bouwman (5992354) en Maxime Wolters Rückert (5520460)
Eerste beoordelaar: Ruben van Esch
Tweede beoordelaar: Isabelle Dielwart
Datum: 05-07-2019

Abstract

Background Not a lot of research concerning youth delinquency examines the role and experience of the parents **Aim** This research explores the parental perception of the delinquent behavior of their child between the ages 14 and 23. Firstly, parents' perceptions concerning the responsibility for the delinquent behavior were investigated. Secondly, parents' perceptions concerning the legal procedures that parents and the child are confronted with, were examined. **Method** Parental perception of the delinquent behavior of their child has been tested through qualitative research method. Five Dutch mothers of children with delinquent behavior were interviewed. **Results** All respondents felt in some way responsible for the delinquent behaviour of their children. The respondents also pointed psychological, biological, and environmental factors out as causes for the delinquent behaviour. Parents differed in the way they experienced the legal procedures. Parental involvement appears to be dependent from feelings of exclusion, information provision, involvement in decision-making. Furthermore, the justice system is considered to be partially legitimate. **Conclusion** In conclusion, parents perceived the delinquency as a difficult time. The delinquency of their children lasted several years and has had an effect on the lives of the parents. At the end of the paper, implications and suggestions for future research are made.

Keywords: delinquent behavior, responsibility, parental involvement, attitudes

Beleving van Ouders over de Delinquentie van hun Kind

In 2017 werden 55.000 jeugdigen geregistreerd als verdachte van een misdrijf (CBS, 2018). In de literatuur is op pedagogisch- en criminologisch vakgebied herhaaldelijk geschreven en betoogd over de vraag wie er verantwoordelijk gesteld kan worden wanneer een minderjarige een delict pleegt (Goldson & Jamieson, 2002; Geis & Binder, 1990). Deze discussie, aangewakkerd door verscheidene wetsvoorstellen en wetswijzigingen, is de laatste jaren enigszins op de achtergrond geraakt. Dit onderzoek zal inzicht geven in de verantwoordelijkheidsvraag vanuit de beleving van de ouders van een delinquent kind. Onder delinquentie worden gedragingen die in de wet als strafbaar worden omschreven verstaan en een boete of straf tot gevolg kunnen hebben (Laan & Blom, 2011). Onderscheid kan gemaakt worden tussen vier soorten strafbare feiten of delicten: geweldsdelicten, vermogensdelicten, vernieling en overige delicten.

Onder de verantwoordelijkheidsvraag wordt verstaan aan wie de verantwoordelijkheid voor het delict kan worden toegeschreven. Dat kunnen de ouders, het kind, of zowel de ouders en het kind zijn (Hollingsworth, 2007). Met beleving wordt het geheel van ervaringen, zowel positief als negatief, bedoeld. Dit onderzoek richt zich vooral op zwaardere vormen van jeugddelinquentie en delicten waar de minderjarige voor de rechter moet verschijnen.

Ouders worden in een rechtszaak dikwijls (gedeeltelijk) verantwoordelijk gesteld voor de delinquentie van hun kind (Goldson & Jamieson, 2002). De ouders van het kind kan verweten worden het kind aangezet te hebben tot delinquent gedrag of medeplichtig aan het delict te zijn. Daarnaast kunnen ouders (deels) verantwoordelijk gesteld worden, omdat zij nalatig zijn geweest om het criminele gedrag te verhoeden (Hollingsworth, 2007).

De plicht voor ouders om het delinquent gedrag van hun kind te verhoeden kan op tweeërlei wijze worden uitgelegd (Le Sage & De Ruyter, 2008). Ten eerste is de plicht van ouders om het gedrag van het kind dermate te monitoren en beheersen, dat schade aan derden wordt voorkomen. Deze plicht is echter pedagogisch gezien niet altijd wenselijk. Juist in de adolescentie, de periode waarin jeugddelinquentie veelal plaatsvindt, wordt het extreem monitoren van het gedrag van kinderen door ouders niet als constructief voor de ontwikkeling van de adolescent gezien (Difonzo, 2001). Daarnaast is het vrijwel onmogelijk om een kind zodanig te monitoren en in te perken dat het geen enkele mogelijkheid tot delinquent gedrag heeft. Ook zou extreme monitoring door ouders een verminderde kwaliteit van de ouder-kindrelatie kunnen teweegbrengen. Dit zou op zijn beurt meer delinquent gedrag in de hand kunnen werken, aangezien een zwakkere ouder-kindrelatie gerelateerd is aan meer jeugddelinquentie (Eichelsheim et al., 2010; Geis & Binder, 1990).

Ten tweede zouden ouders op een meer indirecte wijze het delinquent gedrag van het kind kunnen verhoeden. La Sage & De Ruyter (2008) stellen dat het de plicht van ouders is om kinderen van morele educatie te voorzien. Ouders hebben de taak het kind morele richtlijnen bij te brengen en fungeren tevens als rolmodel voor moreel gewenst gedrag (Royal & Baker, 2005). Wanneer aangetoond kan worden dat ouders in hun morele educatie tekort zijn geschoten en daaruit voortvloeiend het kind delinquent is geworden, kan gesteld worden dat ouders (deels) verantwoordelijk zijn voor de delinquentie van het kind (La Sage & De Ruyter, 2008).

Onderzoek wijst uit dat in de publieke opinie voornamelijk ouders de schuld krijgen van de delinquentie van het kind (Hill, Lockyer & Stone, 2007; Utting, Brine & Henricson, 1993), al lijkt deze opinie de laatste jaren in populariteit af te nemen (Brank, Greene, & Hochevar, 2011). Volgens de maatschappij zijn de ouders nalatig geweest hun kinderen van voldoende morele educatie te voorzien (Ministerie van Algemene Zaken, 2005).

Wanneer een kind delinquent gedrag vertoont, kan ouders dus worden verweten dat zij tekort geschoten zijn in de opvoeding (Brank & Weisz, 2004). Het rechtssysteem opereert tevens vanuit het oogpunt dat ouders (deels) verantwoordelijk gehouden kunnen worden voor de daden van het kind. In Europa zijn er elementaire verschillen omtrent de ouderlijke verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid. Deze verschillen kunnen vergaande gevolgen hebben voor de rol en de positie van ouders tijdens de strafzitting van hun kind (Rap & Weijers, 2011). Dit gegeven leidt tot het volgende thema in dit onderzoek, namelijk de ouderbetrokkenheid in de juridische procedures.

Wereldwijd wordt de betrokkenheid van ouders bij het onderwijs, de mentale gezondheid, het welzijn van het kind en binnen de jeugdrechtspraak, erkend (Burke, Mulvey, Schubert & Garbin, 2014; Paik, 2017). De ouderbetrokkenheid blijkt namelijk cruciaal voor de bevordering van positieve uitkomsten voor jeugdigen binnen deze domeinen. Zo lijkt de ouderbetrokkenheid de uitkomsten van therapie voor jeugdigen te bevorderen (Dowell & Ogles, 2010). Bovendien blijkt de ouderbetrokkenheid gerelateerd aan de motivatie op school van de jeugdige (Fan, Williams & Wolters, 2012). Attitudes lijken een rol te spelen in de manier waarop ouderbetrokkenheid wordt beleefd, gestructureerd en geïmplementeerd (Hornby & Lafaele, 2011), bijvoorbeeld botsende attitudes tussen ouders en leraren (Grolnick, Benjet, Kurowski, Apostoleris, 1997). Om de ouderbetrokkenheid binnen de jeugdrechtspraak te stimuleren is het Juvenile Justice Family Involvement Model ontworpen (Walker, Bishop, Pullmann & Bauer, 2015). Hierin wordt gewezen op het waken voor uitsluiting van ouders en het belang van informeren over het juridische proces. Tevens wordt het van belang gezien

ouders te betrekken in de besluitvorming van de jeugdrechtszaak. Ondanks dat de betrokkenheid van ouders als een belangrijke factor wordt gezien, ontbreekt een heldere, consistente definitie hiervan in de jeugdrechtspraak (Burke et al., 2014). Om hierin meer inzicht te verkrijgen, worden de belevingen van ouders omtrent de ouderbetrokkenheid in de jeugdrechtspraak in dit onderzoek geïnventariseerd.

Zoals reeds genoemd blijken attitudes van ouders een rol te spelen in de manier waarop ouders de ouderbetrokkenheid beleven (Hornby & Lafaele, 2011). Attitudes van ouders lijken een belangrijke factor, omdat deze de socialisatie en de ontwikkeling van jeugdigen beïnvloedt (Parke, 2004). Attitudes van ouders lijken samen te hangen met die van jongeren (Degner & Dalege, 2013), zoals opvattingen over politiek (Jennings, Stoker & Bowers, 2009) of vooroordelen over rassen (Sinclair, Dunn & Lowery, 2005). Een manier waarop jongeren attitudes ontwikkelen, is door intergenerationele transmissie (Cavanagh & Cauffman, 2015). Dit vindt plaats als de socialisatie, het aanleren van vaardigheden en normen en waarden (Maccoby, 2007) resulteert in dezelfde attitudes of gedragingen als die van ouders (Moore, Wilkie & Lutz, 2002). Zo zouden ouderlijke attitudes door directe uitspraken kunnen worden overgedragen (Lindstrom et al., 2011). Ondanks dit gegeven, bestaat er gering onderzoek naar de vraag of ouders hun attitudes ten aanzien van het rechtssysteem socialiseren naar hun kinderen (Cavanagh & Cauffman, 2015).

Attitudes ten aanzien van de legitimiteit van het rechtssysteem gaan over de mate waarin iemand rechtspersonen en het gehele proces als effectief en eerlijk ziet (Tyler, 2006). Uit onderzoek is gebleken dat attitudes van ouders over het rechtssysteem gerelateerd zijn aan attitudes van jongeren (Cavanagh & Cauffman, 2015; Wolfe, McLean & Pratt, 2016). Diverse onderzoeken hebben een samenhang gevonden tussen de mate waarin het rechtssysteem als legitiem ervaren wordt en de kans op recidive (Hinds, 2007; Otto & Dalbert, 2005). Hoe minder het rechtssysteem als legitiem ervaren wordt, des te meer kans er op recidive bestaat. Opvallend is dat wanneer moeders het rechtssysteem als minder legitiem ervaren, dit bijdraagt aan een verhoogde kans op recidive voor de jongere (Cavanagh & Cauffman, 2015). Dit onderzoek richt zich daarom op attitudes van ouders omtrent de legitimiteit van het Nederlandse rechtssysteem. Indien ouders dit als minder legitiem beschouwen, leidt dit mogelijk tot een gebrek aan ouderbetrokkenheid, aangezien attitudes van ouders bepalend lijken te zijn voor de beleving van ouderbetrokkenheid (Hornby & Lafaele, 2011).

In Nederland is er sprake van een apart jeugdstrafstelsel met speciale jeugdsancties en procedures (Uit Beijerse, 2017). Ouders spelen een rol in de juridische procedures, zowel bij het voorbereidend onderzoek als bij de terechtzitting (Hepping in Weijers, 2017). Zo

kunnen ouders worden ondervraagd over het strafbare feit of kunnen dwangmiddelen en opsporingsmethoden worden toegepast. Tijdens de strafzitting hebben ouders het recht om aan het woord te komen en hiermee iets ter verdediging van het kind aan te voeren (Hepping in Weijers, 2017). Een adequate voorbereiding op de procedure en zitting voor het kind en hun ouders dragen eraan bij dat een rechter een juiste inschatting kan maken van de situatie (Kalverboer, 2010). Specifieke vraagstellingen door de rechter, bevorderen namelijk de participatie van ouders (Hepping, 2006). Tot slot lijkt de manier waarop ouders zich tijdens de strafzitting opstellen, samen te hangen met de afdoening van het delict (Kalverboer, 2010). De kans op een minder zware afdoening is immers groter als ouders zich coöperatief opstellen en zich naar behoren gedragen. De kans op een zwaarder delict is groter als ouders het delict van het kind afzwakken (Kalverboer, 2010).

Wat al eerder naar voren is gekomen is dat de beleving van ouders op het gebied van de verantwoordelijkheidsvraag en de ouderbetrokkenheid in juridische procedures onderbelicht wordt in de literatuur. Dit onderzoek tracht daarom de beleving van ouders omtrent de delinquentie van hun kind in kaart te brengen. De centrale vraagstelling is als volgt: ‘Hoe beleven ouders het delinquent gedrag van hun kinderen tussen de 14 en 23 jaar?’ De eerste subvraag luidt: Hoe beleven ouders de verantwoordelijkheid omtrent het delinquent gedrag van het kind? Door de beleving van de ouders omtrent de verantwoordelijkheidsvraag in kaart te brengen, kunnen interventies en wetsvoorstellen beter inspelen op de behoeftes die er vanuit de ouders zijn. Zo kan de ouder-kindrelatie verbeterd worden, wat kan zorgen voor een reductie van jeugddelinquentie (Parker & Benson, 2005). Verwacht wordt dat de ouders het als confronterend ervaren dat de maatschappij de schuld deels bij hen legt. Bovendien wordt verwacht dat ouders zich machteloos en inadequaar voelen ten opzichte van het gedrag van het kind (Bradshaw, Glaser, Calhoun, & Bates, 2006) en dat de ouders door een gebrek aan invloed op het gedrag, moeilijk raad weten met de verantwoordelijkheid die zij hebben in het verhoeden van de delinquentie. De tweede subvraag waar dit onderzoek zich op berust, luidt als volgt: ‘Hoe beleven ouders de juridische procedures waarmee ouder en kind te maken krijgen?’ De onderdelen van de juridische procedures waar dit onderzoek zich op focust zijn het vooronderzoek en de strafzitting. Om de beleving van deze procedures in kaart te brengen wordt nagegaan in hoeverre ouders zich betrokken voelen en hoezeer ouders het rechtssysteem als legitiem ervaren. Op basis van de literatuur wordt verwacht dat indien ouders zich niet buitengesloten voelen, geïnformeerd zijn en inspraak hebben op beslissingen, de ouderbetrokkenheid in juridische procedures hierdoor wordt bevorderd (Walker et al., 2015). Daarnaast wordt verwacht dat ouders die zich in mindere mate betrokken voelen, het

rechtssysteem als minder legitiem ervaren, aangezien uit onderzoek van Hornby & Lafaele (2011) een samenhang blijkt tussen attitudes en de beleving van ouderbetrokkenheid.

Methoden

Type onderzoek

Door middel van beschrijvend onderzoek zal de beleving van ouders over de delinquentie van hun kind in kaart gebracht worden. Dit onderzoek is overwegend inductief, aangezien het doel van het onderzoek niet is een theorie te toetsen, maar er aan de hand van een theoretisch kader en operationalisering wordt onderzocht. De subjectieve beleving van ouders staat hierin centraal (Verhoeven, 2018). Het doel van dit onderzoek is om de beleving van ouders te inventariseren aan de hand van een kwalitatieve onderzoeksmethode.

Procedure

Voor dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van een semi-gestructureerd interview. Dit betekent dat voorafgaand aan het interview een lijst met relevante onderwerpen en vragen is opgesteld die aan bod komen. Voornamelijk worden er open vragen gesteld, zodat er diep op de onderwerpen uit de topiclijst ingegaan kan worden. Deze methode zorgt er voor dat er ruimte blijft voor de eigen inbreng van de respondent. De interviews vinden plaats bij de respondenten thuis of op een andere passende locatie. Vooraf aan het interview wordt aangegeven dat er een geluidsopname gemaakt zal worden en dat er vertrouwelijk wordt omgegaan met de resultaten. Tevens worden de resultaten geanonimiseerd (zie bijlage 2 transcriptie interviews).

Steekproef

Het onderzoek wordt uitgevoerd met een sample van ouders waarvan hun kind in de leeftijd tussen 14 en 23 jaar delinquent gedrag heeft vertoond. Hierbij gaat het om geweldsdelicten, vermogensdelicten, vernieling en overige delicten (Laan & Blom, 2011). In totaal hebben vijf respondenten deelgenomen aan het onderzoek. Respondenten zijn door een gemakssteekproef verworven. Schrijvers van boeken over persoonlijke ervaringen omtrent dit onderwerp zijn benaderd via hun eigen website of via Facebook. Daarnaast is er gebruik gemaakt van het eigen netwerk en dat van de respondenten.

Betrouwbaarheid en validiteit

Om de betrouwbaarheid van het onderzoek te garanderen wordt er gebruik gemaakt van opnameapparatuur en een stappenplan voor het analyseren van de data (Verhoeven, 2018). Dit wordt nader omschreven onder analyseplan. De resultaten zullen door beide onderzoekers diverse keren worden geanalyseerd, dit bevordert de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van het onderzoek. De interne validiteit van het onderzoek zal bevorderd

worden door het gehele analyse proces gedetailleerd te beschrijven aan de hand van een bepaalde systematiek.

Analyseplan

Het onderzoek wordt geanalyseerd middels een thematische analyse, omdat het doel van dit onderzoek niet is om een model of theorie te ontwikkelen. De thematische analyse wordt uitgevoerd aan de hand van vijf stappen (Braun & Clarke, 2006). In de eerste stap worden de gegevens verkend en verdeeld in relevante tekstfragmenten. Daarna worden de gegevens gecodeerd, door per tekstdeel het meest belangrijke concept een code te geven. In de derde stap worden de opgestelde codes gegroepeerd, waardoor ze samengevat worden in een kleiner aantal thema's. Vervolgens worden de thema's gereviseerd en verfijnd en daarna geordend. Tot slot worden verbanden tussen en binnen thema's vastgesteld en gestructureerd.

Operationalisatie begrippen

Delinquentie. Onder delinquentie worden gedragingen die in de wet als strafbaar worden omschreven verstaan en een boete of straf tot gevolg kunnen hebben (Laan & Blom, 2011). Onderscheid kan gemaakt worden tussen vier soorten strafbare feiten of delicten: geweldsdelicten, vermogensdelicten, vernieling en overige delicten. In wetenschappelijke literatuur wordt ook onderscheid gemaakt tussen 'overt' openlijke delinquentie en 'covert' heimelijke delinquentie. Onder *overt* delinquentie vallen geweldsdelicten, zoals bedreiging, moord en verkrachting. Onder *covert* delinquentie worden delicten als winkeldiefstal, zakkenrollen en het dealen van drugs verstaan (Hoeve et al., 2009; Loeber, 1996). Aangezien *overt* delinquentie als confronterender wordt ervaren (Loeber, Burke, & Pardini, 2009) zal deze vorm van delinquentie vermoedelijk een grotere impact hebben op de beleving van de delinquentie. In de interviews zal nagegaan worden om welk soort delict het gaat.

Ouderbetrokkenheid. Ouderbetrokkenheid is de ouderlijke investering door ondersteuning of hulpbronnen te bieden aan het kind (Grolnick et al., 1997). Een eenduidige definitie van ouderbetrokkenheid in de jeugdrechtspraak ontbreekt. Er is echter een model ontwikkeld om ouderbetrokkenheid te stimuleren door: het waken voor uitsluiting van ouders, het informeren over het juridische proces en ouders te betrekken in de besluitvorming (Walker et al., 2015). Om de betrokkenheid van ouders in de jeugdrechtspraak te onderzoeken, wordt dit concept in andere domeinen bestudeerd (Burke et al., 2014). Zo wordt ouderbetrokkenheid in het onderwijs onderzocht, middels communicatie tussen ouders en school, de betrokkenheid in activiteiten en besluitvorming (Epstein & Dauber, 1991). Tevens worden aspiraties, adviezen (Fan, Williams, Wolters, 2012) en attitudes (Nokali, Bachman & Votruba-Drzal, 2010) van

ouders bestudeerd. Ouderlijke attitudes en overtuigingen kunnen de ouderbetrokkenheid belemmeren (Hornby & Lafaele, 2011).

Om ouderbetrokkenheid in dit onderzoek te meten zullen de belevingen van ouders aangaande uitsluiting, informatievoorziening, besluitvorming en communicatie met juridische actoren in kaart worden gebracht (zie bijlage 1 voor opgestelde vragen interview). Verwacht wordt dat ouders die een gebrek ervaren op één of meerdere van deze punten, zich minder betrokken voelen in de juridische procedures.

Attitudes. Attitudes lijken ook een rol te spelen bij de beleving van ouderbetrokkenheid (Hornby & Lafaele, 2011). Daarom worden attitudes van ouders aangaande de legitimiteit van het rechtssysteem onderzocht. Attitudes zijn positieve of negatieve gevoelens over kwesties, personen of objecten (Insko & Schopler, 1972). Attitudes over de legitimiteit van het rechtssysteem gaan over de mate waarin iemand rechtspersonen en het gehele proces als effectief en eerlijk ziet (Tyler, 2006). Om attitudes te meten, zal dit interview gebaseerd zijn op stellingen/vragen uit de Procedural Justice Inventory (Casper, Tyler, & Fisher, 1988; Paternoster et al., 1997; Sampson & Bartusch, 1998; Scrole, 1956; Tyler, 1990, 1997). Een voorbeeld hiervan: *‘De rechtbank heeft eerlijk en onzijdig bewijsmateriaal gebruikt’* en *‘Heeft de rechtbank je met respect en waardigheid behandeld’*? Verwacht wordt dat indien ouders het rechtssysteem als minder legitiem ervaren, dit van invloed kan zijn op de beleving van de ouderbetrokkenheid.

Verantwoordelijkheid. Het onderdeel van verantwoordelijkheid waar dit onderzoek de focus op legt, is het aansprakelijk zijn voor bepaalde daden of acties. In onze Westerse samenleving is in de eerste instantie een ieder verantwoordelijk (en dus aansprakelijk) voor eigen daden. Een ouder heeft met het kind ook verantwoordelijkheid voor de daden van het kind (Böök, & Perälä-Littunen, 2008). Een essentieel onderdeel van de beleving van ouders wat betreft de verantwoordelijkheid, zijn de attributies van de ouders. Onder de attributies worden de verschillende convicties verstaan waarmee ouders pogen het gedrag van hun kind te verklaren, evalueren of voorspellen (Bornstein, Putnick, & Lansford, 2011). Zo kan het delinquente gedrag van het kind bijvoorbeeld door de ouder verklaard worden door de vrienden waar het kind mee omgaat. In de interviews zal hier indirect naar gevraagd worden door naar het verloop van het delinquente gedrag en de mogelijke oorzaken daarvan te vragen. Verwacht wordt dat ouders de verantwoordelijkheid bij zichzelf, maar ook bij andere factoren vanuit de omgeving leggen.

Resultaten

Uit de interviews is gebleken dat de gepleegde delicten door de kinderen van de respondenten bestaan uit zowel overt als covert delinquentie. Dit betekent dat er sprake is geweest van geweldsdelicten, bedreigingen, diefstal en het dealen van drugs. Tevens is er sprake geweest van vermogensdelicten, waarbij het ging om afpersing. Alle jeugdigen hebben meerdere delicten gepleegd over een tijdspanne van enkele jaren. Hoewel er sprake was van verschillende delicten, geven ouders aan dat dit een effect heeft gehad op het hele gezin. Zo waren ouders genoodzaakt minder te werken en hebben twee ouders een burn-out in dezelfde periode gekregen.

Met betrekking tot de ouderlijke verantwoordelijkheidsbeleving zijn de volgende thema's gebruikt: invloed op het gedrag van het kind, machteloosheid, eigen verantwoordelijkheid van het kind, biologische factoren, gezinsfactoren, verantwoordelijkheid van de ouders en oordeel vanuit de maatschappij.

Alle vijf de respondenten hadden het gevoel weinig tot geen invloed te hebben op het delinquente gedrag van hun kind. '*.. hij deed gewoon wat hij zelf wilde. Hij zei nee en hij deed ja. Hij loog en bedroog..*'. Bij veel ouders zorgde onder andere dit gevoel geen invloed te hebben op het gedrag van het kind voor machteloosheid. Alle vijf de moeders gaven aan het gevoel te hebben dat zij enorm veel voor hun kind gedaan hebben, maar toch het idee te hebben dat het weinig invloed heeft gehad. Ook voelden ouders zich machteloos over de vrienden waarmee hun zoon omging. Vier van de vijf moeders noemden 'foute vrienden' als meespelende factor in het ontstaan van de delinquentie van hun kind. '*De drugs had grip op hem en verkeerde vrienden. En een man [...] ik vond het al helemaal mijn type niet,[...] maar die had hem dus aan de drugs geholpen.*'

Dit gevoel van weinig invloed hebben, hing voor de respondenten ook samen met de vrije keuze van het kind om delicten te plegen. Alle ouders gaven aan dat hun zoons verkeerde keuzes hadden gemaakt, maar dat zij daar niet genoeg voor gestraft zijn. Hierdoor werden ze niet afgehouden van verdere delicten. '*.. de taakstraf, en dat is steeds te soft geweest, maar, omdat je het zelf dan niet meer aankan, dan verwacht je het toch van de maatschappij.*' Blijkbaar hadden de ouders een bepaalde verwachting van de staat om hun kinderen te behoeden voor verder delinquent gedrag, waar zij dat zelf niet meenden te kunnen.

Het delinquente gedrag leek voor de ouders niet enkel voort te komen uit een vrijwillige keuze van hun kind en de invloed van 'foute vrienden'. Ook biologische en psychologische factoren van het kind speelden een rol volgens de moeders. '*... uiteindelijk*

ben je wel heel sterk in karakter bepaald. Op het moment dat een kind geboren wordt, ligt al voor een groot deel vast wie hij gaat zijn. En daar is niet heel veel aan bij te sturen..’ ‘Want hij is gewoon ziek. En als hij zijn medicijnen niet neemt, dan wordt hij een monster [...] en dan gaat hij over lijken. In een keer uit het niets kun je een trap van hem krijgen.’

Ook gezinsfactoren zouden meespelen in het ontstaan van het delinquente gedrag. Drie van de vijf respondenten gaf aan dat de vader een aandeel in het delinquente gedrag had. Bij de ene respondent kwam dit doordat de vader op jonge leeftijd van het kind aangaf niet zijn vader te willen zijn. Bij de andere respondent was de vader geen goed rolmodel, hield zich op de achtergrond wat betreft straffen en zorgde voor een verkeerde sfeer in huis. *‘..de vader [...] ook wel een rolmodel is en dat is natuurlijk bij M niet zo toppie zeg maar, en [...] dat heel veel dingen gewoon normaal zijn wat ik niet normaal vind, maar waar wel over gepraat wordt, dat is [...] toch een beetje de verkeerde sfeer thuis..’*

Alle vijf de moeders gaven aan zich in zekere mate verantwoordelijk te voelen voor het delinquente gedrag van hun kind. *‘.. dat moreel besef ontbrak net even bij hem. Dus aan de ene kant voelde ik me hartstikke verantwoordelijk, maar aan de andere kant ja kon ik er niks mee en heb ik geen invloed op gehad.’* Vooral in de opvoeding in de kindertijd hadden de ouders het idee te kort geschoten te zijn. Zo hadden ze bijvoorbeeld meer aandacht willen geven aan het kind. Een ouder gaf aan te veel vrijheid te hebben gegeven aan haar zoon, zonder duidelijke regels en afspraken, terwijl een andere moeder juist aangaf overbezorgd te zijn geweest. Ouders meenden dus vooral vroeger tekortgeschoten te zijn, maar nu geen invloed meer te hebben op het gedrag van hun kind.

Vier van de vijf ouders hadden vrijwel geen last van veroordelende reacties of onbegrip vanuit de omgeving. Zo gaf een moeder aan: *‘.. omdat je dan toch als je het vertelt dan zien ze toch wel dat je een moeder bent die wel heel goed haar best doet’*. Juist vanuit de omgeving ervoeren zij veel steun in hun situatie. *‘We hebben echt mensen in de wijk die hebben J in huis genomen drie weken, m’n broertje heeft hem drie weken in huis genomen, een andere familie heeft hem geholpen, ..’* Over het algemeen ervoeren de ouders dus geen veroordelende houding naar hen toe vanuit de omgeving.

De volgende thema’s zijn gebruikt om ouderbetrokkenheid binnen juridische procedures te analyseren: uitsluiting, informatie, besluitvorming, communicatie, attitude en betrokkenheid. Op de vraag of ouders zich buitengesloten hebben gevoeld in het proces gaven twee ouders aan dit niet ervaren te hebben. Ouders waren namelijk tevreden over de informatievoorziening, omdat ze een beroep konden doen op een advocaat en reclasseringsmedewerkers. *‘Eigenlijk doen ze niks achter je rug om’. [...]het wordt allemaal*

uitgeschreven en gemaild'. Daarentegen laten overeenkomstige resultaten zien dat drie van de vijf ouders zich weleens buitengesloten hebben gevoeld in het proces en zeggen hierover het volgende: *'Ik hoorde nu heel veel dingen pas achteraf als er al besluiten genomen waren. Terwijl ik denk ik had daarin betrokken willen zijn en vooraf in willen mee kunnen praten'. 'Ik heb de stukken niet gehad van de zitting, anders had ik het betoog na kunnen lezen'*. Informatievoorziening en gevoelens van uitsluiting lijken dus samen te hangen. Deze gevoelens lijken voort te komen uit een gebrek aan informatievoorzieningen. Ouders die niet geïnformeerd zijn over de voorbereiding op de strafzitting, hebben dit als vervelend ervaren. Ze wisten immers niet waar ze aan toe waren. *'Als ik geïnformeerd was met een basispakket over procedures, beschrijvingen, wie er betrokken zijn en wie wat doet dan kan je je inlezen [...] dan kom je als geïnformeerde ouder en kan je een betoog houden wat steekt, wat zin heeft'*.

Ondanks dat niet alle ouders voorbereid zijn op de strafzitting, zijn ze hierbij wel aanwezig geweest en mochten iets zeggen ter verdediging van het kind. Sommigen ervoeren dit als een emotionele gebeurtenis. Één ouder gaf immers aan dat er een te lange overbruggingstijd is tot de aanvang van de strafzitting. Zij vond dit vervelend, omdat de jeugdige pas later wordt geconfronteerd met zijn daden, terwijl hij voor haar gevoel weer het rechte pad probeerde te bewandelen. Alhoewel ouders iets ter verdediging van het kind mogen zeggen tijdens de zitting, wordt de invloed hiervan op de besluitvorming betwijfeld. Toen gevraagd werd of ouders het gevoel hadden inspraak te hebben, gaf een ouder aan: *'Het gevoel krijg je wel, maar of dat daadwerkelijk zo is..'*. Ouders lijken het proces verschillend te ervaren, omdat uitsluiting, informatievoorzieningen en inspraak op de besluitvorming samen lijken te hangen met de mate waarin ouders zich betrokken voelen.

Wat betreft de communicatie tussen ouder en de betrokken juridische actoren (politie, advocaten, rechters) blijkt dat de communicatie over het algemeen als prettig is ervaren. Indien er sprake was van juridisch jargon, hebben ouders dit niet als een barrière ervaren. Ouders ervoeren dat de communicatie op een gelijk level plaatsvond. Één ouder gaf aan dat er eerder gebruik wordt gemaakt van versimpeld taalgebruik, hierdoor lijkt de ouder minder geïnteresseerd in de uitleg. Ze gaf hierover het volgende aan: *'Er wordt stellig vanuit gegaan dat alle ouders die met het jeugdrecht te maken krijgen per definitie een laag IQ hebben. 'Alsof je een kleuter bent [...]daar had ik niet zo'n zin in.'*

Tot slot zijn de attitudes omtrent de legitimiteit van het rechtssysteem onderzocht. Overeenkomstige resultaten laten zien dat ouders een gebrek aan vertrouwen in het rechtssysteem ervoeren. De hoeveelheid instanties en vele gesprekken zonder dat er stappen

worden gezet lijken hiervoor de voornaamste reden. *'Het zou makkelijk zijn als het wat compacter zou zijn [...] en meer doortastend'*. Daarbij lijken tegengestelde belangen het vertrouwen in het rechtssysteem te belemmeren. Eén ouder gaf namelijk aan andere verwachtingen te hebben dan de advocaat van de jeugdige. *'Zijn advocaat heeft één doel en dat is zo min mogelijk strafoplegging en dat die jongen zo snel mogelijk vrijkomt. Het jongerenrecht is erop gericht om alle kinderen bij hun ouders te laten. Ik had een breder perspectief. Er zijn veel jongeren [...] die beter gebaat zijn bij een andere setting dan in een huiselijke omgeving'*. Ondanks het gebrek aan vertrouwen, vindt de meerderheid dat er op een eerlijke en neutrale manier naar het bewijs is gekeken. Tevens zijn de ouders met respect en waardigheid behandeld. Echter gaf één respondent aan dit minder te ervaren, omdat ze wilde dat de rechter meer in gesprek zou gaan, zodat ze informatie kon verschaffen over haar zoon. *'Ik had meer willen vertellen over zijn voorgeschiedenis'*.

Ouders lijken de betrokkenheid binnen de juridische procedures verschillend te ervaren. De betrokkenheid lijkt af te hangen van een samenspel van de mate waarin je als ouder investeert in het proces en welke mogelijkheden hiervoor in het rechtssysteem worden gefaciliteerd, zoals het informeren van ouders en ze in beslissingen te betrekken. Eén ouder die aangaf zich betrokken te hebben gevoeld, zegt hierover het volgende: *'Je moet echt heel veel tijd vrij maken en dat moet je wel kunnen allemaal'*. Een andere ouder gaf het volgende aan op de vraag of ze zich betrokken heeft gevoeld. *'We waren betrokken, maar we werden niet betrokken'*. Dit lijkt erop te duiden dat een ouder zelf wel geïnvesteerd heeft om betrokken te zijn, maar dat mogelijkheden om betrokken te worden onvoldoende gefaciliteerd werden in het rechtssysteem.

Conclusie & Discussie

In dit onderzoek staat de volgende onderzoeksvraag centraal: Hoe beleven ouders de delinquentie van hun kinderen tussen de 15 en 23 jaar? Geconcludeerd kan worden dat deze periode door alle ouders als een zware tijd werd ervaren. De delinquentie van de kinderen besloeg meerdere jaren en dit heeft effect gehad op het leven van de ouders. Zo kregen sommigen een burn out en een ander verloor zelfs haar baan.

Voor de eerste subvraag is onderzocht hoe ouders de verantwoordelijkheid beleven omtrent het delinquent gedrag van het kind. In de eerste plaats voelen de respondenten zich als ouder verantwoordelijk voor de delinquentie van hun kind. Zij gaven bijvoorbeeld aan dat de opvoeding van het kind beter had gekund, waardoor de delinquentie mogelijk voorkomen had kunnen worden. Ouders voelden zich vooral verantwoordelijk door wat zij achteraf gezien beter hadden willen doen in de opvoeding. Tevens hebben ouders de verwachting naar

de staat toe, dat die zal ingrijpen waar ouders zelf menen tekort te schieten. Ouders verwachten dat de staat hun kind (hard) zal straffen, zodat het kind beseft welke gevolgen er op de daden zijn, of ouders verwachten dat de staat de kinderen achter slot en grendel zal houden om verder delinquent gedrag te voorkomen, waar ouders daartoe niet in staat zijn.

Daarnaast wijten de ouders de delinquentie van hun kind aan verschillende biologische, psychologische en omgevingsfactoren. Zo werd herhaaldelijk gewezen op psychologische zwakten van het kind, wat volgens de ouders mee zou hebben gespeeld in het ontstaan van het delinquente gedrag. Verder noemden zij ook de genen opbouw of erfelijke factoren als een mede oorzaak. Ouders gaven als omgevingsfactor ‘foute’ vrienden aan als bijdragende factor in de uiteindelijke delinquentie van het kind.

In tegenstelling tot wat verwacht werd, hadden ouders niet het idee dat de omgeving bij hen als ouders de verantwoordelijkheid legde voor het delinquente gedrag. De omgeving, waaronder familie, vrienden en de buurt, stelde zich volgens de ouders erg begripvol op en bood ook dikwijls een helpende hand. Deze begripvolle houding kwam volgens de ouder ook voort uit dat ouders hun verhaal doen en laten zien alles wat in hun macht ligt gedaan te hebben.

Onderzoek wijst wel uit dat in de publieke opinie voornamelijk ouders de schuld krijgen van de delinquentie van het kind (Hill et al., 2007; Utting et al., 1993), al lijkt deze opinie de laatste jaren in populariteit af te nemen (Brank et al., 2011). Een verklaring voor het feit dat dit niet uit dit onderzoek is gebleken kan zijn dat ouders ten eerste gevraagd zijn naar hun perceptie en het dus mogelijk is dat de publieke opinie wel is dat ouders verantwoordelijk zijn, maar dat de ouders dit niet meekrijgen. Een andere verklaring is dat onderzoek is gedaan naar de omgeving, maar de omgeving staat dicht op het gezin en kan van mening verschillen ten opzichte van mensen die geen persoonlijke ervaring met gezinnen met een delinquent kind hebben.

Om antwoord te geven op de tweede subvraag: ‘Hoe beleven ouders de juridische procedures waarmee ouder en kind te maken krijgen?’ is de ouderbetrokkenheid in deze procedures onderzocht. Uit de resultaten is gebleken dat ouders de juridische procedures verschillend ervaren. De manier waarop ouders zich betrokken voelen, lijkt enerzijds af te hangen van de mate waarin ouders zelf investeren in de procedures. Ouders moeten tijd vrij kunnen maken, soms lijkt dit zelfs ten koste te gaan van hun baan. Anderzijds blijken de mogelijkheden die worden gefaciliteerd in het rechtssysteem een rol te spelen bij de ouderbetrokkenheid in juridische procedures. Met deze mogelijkheden worden het waken voor uitsluiting, informatievoorzieningen en het betrekken van ouders bij beslissingen

bedoeld. Zo gaven twee ouders aan zich gedurende de juridische procedures betrokken te hebben gevoeld. Ze ervoeren geen uitsluiting, omdat niks achter hun rug om werd besloten. Tevens konden ze voor informatie een beroep doen op advocaten en reclasseringsmedewerkers. Deze bevindingen sluiten aan bij de opgestelde verwachting, omdat deze punten zowaar de ouderbetrokkenheid lijken te bevorderen (Walker et al., 2015). Drie ouders geven aan zich buitengesloten te hebben gevoeld in de juridische procedures, dit lijkt voor te komen uit gebreken in de informatievoorziening en uitsluiting van ouders bij beslissingen. Ouders zouden bijvoorbeeld beter voorbereid willen worden op de strafzitting, zodat ze weten waar ze aan toe zijn en een steekhoudend betoog kunnen voeren ter verdediging van hun kind. Dit is belangrijk, omdat uit de literatuur blijkt dat een adequate voorbereiding op procedures en de strafzitting, eraan bijdragen dat een rechter een juiste inschatting kan maken van de situatie (Kalverboer, 2010).

Naast de reeds besproken onderdelen om ouderbetrokkenheid te stimuleren, blijken attitudes bepalend voor de manier waarop ouderbetrokkenheid wordt beleefd, gestructureerd en geïmplementeerd (Hornby & Lafaele, 2011). In dit onderzoek zijn daarom de attitudes van ouders over de legitimiteit van het rechtssysteem geïnventariseerd. Alle ouders ervaren het rechtssysteem deels als legitiem. Zo is er volgens de ouders op een eerlijke en neutrale wijze naar de bewijzen gekeken door de rechters. Tevens is de meerderheid met waardigheid en respect behandeld. Ouders hebben echter minder vertrouwen in andere punten van het rechtssysteem, bijvoorbeeld door geringe stappen die door betrokken instanties worden ondernomen. Daarnaast worden tegengestelde belangen tussen ouder en juridische actoren over de strafoplegging genoemd. Geconcludeerd kan worden dat attitudes van ouders omtrent de legitimiteit van het rechtssysteem een rol kunnen spelen bij de beleving van ouderbetrokkenheid. Dit sluit aan bij onderzoek van Hornby & Lafaele (2011). Zo heeft een ouder aangegeven minder vertrouwen te hebben in het rechtssysteem, omdat ze een ander belang had dan de advocaat van haar kind. Mogelijk voelde de ouder zich gepasseerd, omdat haar belang niet werd behartigd. Indien ouders tekortkomingen hebben ervaren op verschillende onderdelen van ouderbetrokkenheid (waken voor uitsluiting, informatievoorziening, besluitvorming en communicatie), lijkt een gebrek aan vertrouwen in het rechtssysteem een bijkomend belemmerende factor voor een verminderd gevoel van betrokkenheid. Het is dus aannemelijk dat ouders die het rechtssysteem als minder legitiem beschouwen, zich minder betrokken voelen. Dit sluit aan bij de opgestelde hypothese. Toch lijkt een gebrek aan vertrouwen (gebrek aan legitimiteit) in het rechtssysteem niet in alle

gevallen voor een verminderd gevoel van betrokkenheid te zorgen. Een mogelijke verklaring hiervoor is de doorgaanse tevredenheid over de andere onderdelen van ouderbetrokkenheid.

De resultaten uit dit onderzoek dienen met enige voorzichtigheid te worden bekeken, omdat dit onderzoek enkele beperkingen heeft. Allereerst is het onderzoek gebaseerd op een kleine steekproef, er zijn slechts vijf respondenten geïnterviewd. Hierdoor kunnen de uitkomsten van dit onderzoek niet gegeneraliseerd worden, aangezien de steekproef niet representatief is. Dit komt mede doordat er in dit onderzoek enkel moeders hebben deelgenomen. Alle moeders waren bovendien van Nederlandse afkomst. Een aanbeveling voor vervolgonderzoek is om de rol van etniciteit omtrent de betrokkenheid en verantwoordelijkheidsbeleving van ouders te onderzoeken. Uit onderzoek blijkt namelijk dat jongeren met een niet-westerse achtergrond frequenter als verdachte van een misdrijf worden geregistreerd dan jongeren met een westerse achtergrond (CBS, 2019). Door hier nader onderzoek naar te verrichten, kan beter ingespeeld worden op de ervaringen van deze ouders.

Een andere limitatie van dit onderzoek is dat sommige ouders het lastig vonden om bepaalde gebeurtenissen nauwkeurig voor de geest te halen. Zo waren voor sommige ouders bepaalde rechtszittingen al meerdere jaren geleden, waardoor ouders niet alles konden herinneren. Wellicht heeft dit voor minder volledige informatie gezorgd. Een suggestie voor vervolgonderzoek is om ouders in de steekproef te includeren die recent juridische procedures hebben doorlopen.

Ten derde was het onderzoek niet toereikend om een uitspraak te doen over de publieke opinie ten aanzien van de verantwoordelijkheidsvraag. Op basis van de gebruikte steekproef lijkt namelijk dat de maatschappij de ouders niet verantwoordelijk houdt en dat de ouders dus ook geen veroordeling vanuit de maatschappij ervaren. Echter, omdat de steekproef van beperkte omvang is, kan dit onderzoek over de algemene opinie in Nederland geen uitspraak doen.

Referenties

- Böök, M. L., & Perälä-Littunen, S. (2008). Children Need Their Parents More Than a Pizza in the Fridge! Parental responsibility in a Finnish newspaper. *Childhood, 15*, 74-88. doi:10.1177/0907568207086836
- Bornstein, M. H., Putnick, D. L., & Lansford, J. E. (2011). Parenting attributions and attitudes in cross-cultural perspective. *Parenting, 11*, 214-237. doi:10.1080/15295192.2011.585568
- Bradshaw, C. P., Glaser, B. A., Calhoun, G. B., & Bates, J. M. (2006). Beliefs and practices of the parents of violent and oppositional adolescents: An ecological perspective. *Journal of Primary Prevention, 27*, 245-263. doi:10.1007/s10935-006-0030-3
- Brank, E. M., Greene, E., & Hochevar, K. (2011). Holding parents responsible: Is vicarious responsibility the public's answer to juvenile crime? *Psychology, Public Policy, and Law, 17*, 507-529. doi:10.1037/a0024566
- Brank, E. M., & Weisz, V. (2004). Paying for the crimes of their children: Public support of parental responsibility. *Journal of Criminal Justice, 32*, 465-475. doi:10.1016/j.jcrimjus.2004.06.010
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology, 3*, 77-101. doi:10.1191/1478088706qp063oa
- Burke, J. D., Mulvey, E. P., Schubert, C. A., & Garbin, S. R. (2014). The challenge and opportunity of parental involvement in juvenile justice services. *Children and Youth Services Review, 39*, 39-47. doi:10.1016/j.childyouth.2014.01.2017
- Casper, J., Tyler, T., and Fisher, B. (1988). Procedural justice in felony cases. *Law and Society Review, 22*, 483-507. doi:10.2307/3053626
- Cavanagh, C., & Cauffman, E. (2015). Viewing law and order: Mothers' and sons' justice system legitimacy attitudes and juvenile recidivism. *Psychology, Public Policy, and Law, 21*, 432-441. doi:10.1037/law0000054
- Centraal Bureau voor de Statistiek (2018, november). *Jaarrapport 2018 Landelijke Jeugdmonitor*. Verkregen van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2018/48/jaarrapport-2018-landelijke-jeugdmonitor>
- Centraal Bureau voor de Statistiek (2019, maart 28). *Geregistreerde Verdachten naar Herkomst*. Verkregen van: <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=81959NED&D1=0-2&D2=0&D3=0-1&D4=0-4,9-10,12-13,18,20,24-25,28,30,32,36-38,42,44-45,47->

- 48,51-53,58-59,61,64,66,68-69,73-76&D5=0&D6=7,l&HD=170420-1057&HDR=G5,G2,G1,G4,T&STB=G3
- Degner, J., & Dalege, J. (2013). The apple does not fall far from the tree, or does it? A meta-analysis of parent– child similarity in intergroup attitudes. *Psychological Bulletin*, *139*, 1270 -1304. doi:10.1037/a0031436
- DiFonzo, J. H. (2001). Parental responsibility for juvenile crime. *Oregon Law Review*, *80*, 1-108. Verkregen van: <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/orglr80&i=13>
- Dowell, K. A., & Ogles, B. M. (2010). The effects of parent participation on child psychotherapy outcome: A meta-analytic review. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, *39*, 151-162. doi:10.1080/15374410903532585
- Eichelsheim, V. I., Buist, K. L., Deković, M., Wissink, I. B., Frijns, T., Van Lier, P. A., ... & Meeus, W. H. (2010). Associations among the parent–adolescent relationship, aggression and delinquency in different ethnic groups: A replication across two Dutch samples. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, *45*, 293-300. doi:10.1007/s00127-009-0071-z
- El Nokali, N. E., Bachman, H. J., & Votruba-Drzal, E. (2010). Parent involvement and children’s academic and social development in elementary school. *Child Development*, *81*, 988-1005. doi:10.1111/j.1467-8624.2010.01447.x
- Epstein, J. L., & Dauber, S. L. (1991). School programs and teacher practices of parent involvement in inner-city elementary and middle schools. *The Elementary School Journal*, *91*, 289-305. doi:10.1086/461656
- Fan, W., Williams, C. M., & Wolters, C. A. (2012). Parental involvement in predicting school motivation: Similar and differential effects across ethnic groups. *The Journal of Educational Research*, *105*, 21-35. doi:10.80/00220671.2010.515625
- Geis, G., & Binder, A. (1990). Sins of their children: Parental responsibility for juvenile delinquency. *Notre Dame Journal of Law, Ethics & Public Policy*, *5*, 303-321. Verkregen van: <http://scholarship.law.nd.edu/ndjlepp/vol5/iss2/4>
- Goldson, B., & Jamieson, J. (2002). Youth crime, the ‘parenting deficit’ and state intervention: A contextual critique. *Youth Justice*, *2*, 82-99. doi:10.1177/147322540200200203
- Grolnick, W. S., Benjet, C., Kurowski, C. O., & Apostoleris, N. H. (1997). Predictors of parent involvement in children's schooling. *Journal of Educational Psychology*, *89*, 538. doi:10.1037/0022-0663.89.3.538

- Hepping, K. (2006). 'Mijn kind is geen crimineel'. De rol van de ouders in het jeugdstrafprocesrecht internationaal en nationaal bekeken. Utrecht: Universiteit Utrecht (niet verschenen).
- Hepping, in I. Weijers (red.) (2017) Jeugdstrafrecht in internationaal perspectief. Vierde druk. Den Haag: Boom/ Lemma
- Hill, M., Lockyer, A., & Stone, F. (Eds.). (2007). *Youth Justice and Child Protection*. London: J. Kingsley Publishers.
- Hinds, L. (2007). Building police–youth relationships: The importance of procedural justice. *Youth Justice*, 7, 195–209. doi:10.1177/ 1473225407082510
- Hoeve, M., Dubas, J. S., Eichelsheim, V. I., Van der Laan, P. H., Smeenk, W., & Gerris, J. R. (2009). The relationship between parenting and delinquency: A meta-analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 37, 749-775. doi:10.1007/s10802-009-9310-8
- Hollingsworth, K. (2007). Responsibility and rights: Children and their parents in the youth justice system. *International Journal of Law, Policy and the Family*, 21, 190-219. doi: 10.1093/lawfam/ebm004
- Hornby, G., & Lafaele, R. (2011). Barriers to parental involvement in education: An explanatory model. *Educational Review*, 63, 37-52. doi:10.1080/00131911.2010.488049
- Insko, C. A., & Schopler, J. (2013). *Experimental Social Psychology: Text with illustrative readings*. Academic Press.
- Jennings, M. K., Stoker, L., & Bowers, J. (2009). Politics across generations: Family transmission reexamined. *The Journal of Politics*, 71, 782–799. doi:10.1017/S0022381609090719
- Kalverboer, M. E. (2010). Pedagogiek en recht: Schijnbare tegenstelling? *Ontmoetingen. Voordrachtenreeks van het Lutje Psychiatrisch-Juridisch Gezelschap*, 16, 47-59. doi:10.218227/5a6b497506682
- Laan, A. van der, Blom, M. (2011). 'Jeugdcriminaliteit in de periode 1996-2010: Ontwikkelingen in zelfgerapporteerde daders, door de politie aangehouden verdachten en strafrechtelijke daders op basis van de Monitor Jeugdcriminaliteit 2010'. Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC)
- Le Sage, L., & De Ruyter, D. (2008). Criminal parental responsibility: blaming parents on the basis of their duty to control versus their duty to morally educate their children. *Educational Philosophy and Theory*, 40, 789-802. doi:10.1111/j.1469-5812.2007.00370.x

- Lindstrom Johnson, S. R., Finigan, N. M., Bradshaw, C. P., Haynie, D. L., & Cheng, T. L. (2011). Examining the link between neighborhood context and parental messages to their adolescent children about violence. *Journal of Adolescent Health, 49*, 58–63. doi:10.1016/j.jadohealth.2010.10.014
- Loeber, R. (1996). Developmental continuity, change, and pathways in male juvenile problem behaviors and delinquency. In J.D. Hawkins (Ed.), *Delinquency and crime: Current theories* (pp.1-27). New York: Cambridge University Press
- Loeber, R., Burke, J. D., & Pardini, D. A. (2009). Development and etiology of disruptive and delinquent behavior. *Annual Review of Clinical Psychology, 5*, 291-310. doi: 10.1146/annurev.clinpsy.032408.153631
- Maccoby, E. E. (2007). Historical overview of socialization research and theory. In J. E. Grusec, & P. D. Hastings (Eds.), *Handbook of socialization: Theory and research* (pp. 13–41). NY: Guilford.
- Ministerie van Algemene Zaken (2005). *Belevingsmonitor voorjaar 2005*. Den Haag: Rijksoverheid.
- Moore, E. S., Wilkie, W. L., & Lutz, R. J. (2002). Passing the torch: Intergenerational influences as a source of brand equity. *Journal of Marketing, 66*, 17–37. doi:10.1509/jmkg.66.2.17.18480
- Otto, K., & Dalbert, C. (2005). Belief in a just world and its functions for young prisoners. *Journal of Research in Personality, 39*, 559-573. doi:10.1016/j.jrp.2005.01.004
- Paik, L. (2017). Good parents, bad parents: Rethinking family involvement in juvenile justice. *Theoretical Criminology, 21*, 307-323. doi:10.1177/1362480616649430
- Parker, J. S., & Benson, M. J. (2005). Parent-adolescent relations and adolescent functioning: Self-esteem, substance abuse, and delinquency. *Family Therapy: The Journal of the California Graduate School of Family Psychology, 32*, 131-142. Verkregen van: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=cookie,ip,url&db=a9h&AN=15618892&site=eds-liv>
- Parke, R. D. (2004). Development in the family. *Annu. Rev. Psychol., 55*, 365-399. doi:10.1146/annurev.psych.55.090902.141528
- Paternoster, R., Brame, R., Bachman, R., and Sherman, L.W. (1997). Do fair procedures matter? The effect of procedural justice on spouse assault. *Law and Society Review, 31*, 163-204. doi:10.2307/3054098

- Rap, S., & Weijers, I. (2011). De jeugdstrafzitting: Een pedagogisch perspectief. *Raad voor de Rechtspraak/Research Memoranda*, 7. Verkregen van: <https://www.politieacademie.nl/kennisenonderzoek/kennis/mediatheek/PDF/82003.pdf>
- Royal, C. W., & Baker, S. B. (2005). Effects of a deliberate moral education program on parents of elementary school students. *Journal of Moral Education*, 34, 215-230. doi:10.1080/03057240500136989
- Sampson, R. J., & Bartusch, D. J. (1998). Legal cynicism and (subcultural?) tolerance of deviance: The neighborhood context of racial differences. *Law & Society Review*, 32, 777-804. doi:10.2307/827739
- Sinclair, S., Dunn, E., & Lowery, B. (2005). The relationship between parental racial attitudes and children's implicit prejudice. *Journal of Experimental Social Psychology*, 41, 283-289. doi:10.1016/j.jesp.2004.06.003
- Srole, L. (1956). Social integration and certain corollaries: An exploratory study. *American Sociological Review*, 21, 709-716. doi:10.2307/2088422
- Tyler, T.R. (1990). *Why People Obey the Law*. New Haven: Yale University Press.
- Tyler, T. R. (1997). Procedural fairness and compliance with the law. *Revue Suisse D Economie Politique et de Statistique*, 133, 219-240. Verkregen van: https://www.researchgate.net/profile/Tom_Tyler/publication/24051246_Procedural_Fairness_and_Compliance_With_the_Law/links/0046352822d117f30f000000/Procedural-Fairness-and-Compliance-With-the-Law.pdf
- Tyler, T. R. (2006). Psychological perspectives on legitimacy and legitimation. *Annual Review of Psychology*, 57, 375-400. doi:10.1146/annurev.psych.57.102904.190038
- Uit Beijerse, J. (2017). *Jeugdstrafrecht: Beginselen, wetgeving en praktijk*. Maklu. Verkregen van: <https://books.google.nl/books?hl=nl&lr=&id=81w-DwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA13&dq=jeugdstrafrecht+nederland+beginsel,+wetgeving+en+praktijk+&ots=MspB--9KaS&sig=r65dK9cEVenseCZWXtzzt3ibXDE#v=onepage&q&f=false>
- Utting, D., Bright, J., & Henricson, C. (1993). *Crime and the family: Improving child-rearing and preventing delinquency*. London: Family Policy Studies Centre.
- Verhoeven, N (2018). *Wat is onderzoek?* (6e ed). Amsterdam, Nederland: Boom Lemma.
- Walker, S. C., Bishop, A. S., Pullmann, M. D., & Bauer, G. (2015). A research framework for understanding the practical impact of family involvement in the juvenile justice system: The juvenile justice family involvement model. *American Journal of Community Psychology*, 56, 408-421. doi:10.1007/s10464-015-9755-6

Wolfe, S. E., McLean, K., & Pratt, T. C. (2016). I learned it by watching you: Legal socialization and the intergenerational transmission of legitimacy attitudes. *British Journal of Criminology*, 57, 1123-1143. doi:10.1093/bjc/azw038